

Siyahlar ve Beyazlar veya Maviler ve Kırmızılar

Tehlikeli Hamleler

Satrançseverleri bir yana bırakalım, yakın geçmişte bütün dünyanın nefesini tutarak izlediği dünya satranç şampiyonaları yaşanmıştır. Neredeyse denk iki ordunun, birbirine saldırmanın hemen öncesinde, en iyi savaşçısını öne sürmesi, başlayan amansız dövüşün sonucunu tedirgin bakışlarla beklemesi gibi yaşanan şampiyonalar. Ortaya çıkan iki savaşçının canı, onları ortaya süren kavimleri tarafından kendilerine emanet edilmiştir artık. Ne pahasına olursa olsun kazanmak zorundadırlar. Mavikale'nin bu sayısında böyle bir atmosfer yaratan bir filmi tanıtacağım: Tehlikeli Hamleler

Perde siyah bir boşluğa açılır. İnsan kendisini satranç tahtasının siyah karelerinden birinin ortasında hisseder, kenara doğru koşar koşar, sonunda tahtanın aslında tek bir siyah kareden oluştuğunu anlar. Sonra sesler duyulur ve izleyici kendini büyük bir gösterinin provasında bulur. Büyük bir duvar panosu, ortada taşları yerinden hareket etmemiş bir satranç tahtası, tahtanın iki tarafında da karşılaşılabilecek iki oyuncunun fotoğrafı vardır. Panodaki yazılardan karşılaşmanın dünya satranç şampiyonluğu, yerin Cenevre ve yılın 1983 olduğu anlaşılır. Provayı yöneten adam yarışmanın yönergesini de duyurur: "Dünya satranç şampiyonası, halen dünya şampiyonu olan GM Liebskind ile adaylar turnuvası galibi GM Fromm arasında yapılacaktır. Oyun sayısında sınırlama yoktur, beraberlikler sayılmayacak, 6 maç kazanan, dünya şampiyonu olacaktır. Her oyuncunun bir maçı erteleme hakkı vardır." Panodaki fotoğraflardan iki oyuncu arasındaki en önemli farkın yaş olduğu göze çarpar. Genç bir usta, yaşlı dünya şampiyonuna meydan okumaktadır.

Filmin Künyesi

Türkçe adı	Tehlikeli Hamleler
Orijinal adı	La Diagonale du Fou
İngilizce adı	Dangerous Moves
Yönetmen	Richard Dembo
Yapım yılı	1984
Yapımcı ülke	Fransa, İsviçre
Orijinal dil	Fransızca
Süresi	110 dakika
Oyuncular	Michel Piccoli, Liv Ullmann, Alexandre Arbatt, Leslie Caron
IMDB Puanı	6.5

Kamera bize oyuncuları sırasıyla daha yakından tanıtır: Dünya şampiyonluğu tahtında 12 yıldır oturan, Yahudi asıllı bir Sovyet vatandaşı olan, 52 yaşındaki Akiva Liebskind'in tek sorunu yaşı değildir. Liebskind, işitme cihazı kullanmasını gerektirecek düzeyde az duymakta ve daha önce kalp krizi

geçirdiği için düzenli ilaç kullanmaktadır. Bu nedenle de doktoru kalbinin bu zorlu şampiyonaya dayanamamasından endişe etmektedir. Bu ciddi sağlık sorununa rağmen, Sovyetler Birliği, Batı Bloğu'na iltica edebileceği endişesiyle Liebskind'in yakın dostu ve doktoru olan Anton Heller'i yanında götürmesine izin vermemektedir.

Şampiyon adayı, Litvanya asıllı, hırslı, saldırgan, 35 yaşındaki Pavius Fromm, çok sevdiği eşini geride bırakarak beş yıl önce Sovyetler Birliği'nden Batı Bloğu'na iltica etmiştir. Amacı yalnızca yaşlı Liebskind'i yenmek değil, onu yenerek, Liebskind kadar hastalıklı ve köhne gördüğü Demir Perde'nin zayıflıklarını da bütün dünyanın gözleri önüne sermektir. Kendine yüklediği bu ağır görevin altında bunalan Fromm, maçın oynanacağı yerin koşullarını bile özenle seçer: Gıcırdayan koltuğun değiştirilmesi, yerdeki döşemede ses yalıtımı yapılması, salonu aydınlatan ışığın artırılması, hatta hafif bulunduğu satranç taşlarının daha ağırlarıyla

Dünya satranç şampiyonasının oynanacağı sahne

Fromm (Alexandre Arbatt), kendisi için en uygun olana karar vermek için iki ayrı satranç takımının taşlarını eliyle tartıyor

değiştirilmesi... Bunların hepsi konsantrasyonunun bozulmaması için yapılmasını şart koştuğu olmazsa olmazlardır.

Her iki oyuncunun da, güçlü satranççılar barındıran, geniş bir danışman grubu vardır. Liebskind'in takımındaki danışmanların birinden gizlice bilgi alan Fromm, iki taraflı oynayan bir casusun kendi takımı içinde de olduğundan kuşkulmaktadır. Bu kuşku, onun kaldığı çevrede dinleme cihazları aramasına, herhangi bir cihazın olmadığı anlaşılmasına rağmen bir türlü ikna olmasına ve sonunda insanlardan uzakta başka bir yere taşınmasına neden olacaktır.

Bu gerilimli atmosferde birinci maç başlar. Ancak Fromm ortada yoktur. **1.e4** oynayarak rakibini uzun süre bekleyen Liebskind, son anda salona girerek karşısına geçen Fromm'u ayakta karşılar ancak uzat-

tığı eli sıkılmaz. Fromm **1... ♟f6** oynayarak saldırgan tavrını ortaya koysa da oyunu dengeleyen Liebskind beraberlik teklif eder. Fromm, kendine özgü o hırçın tarzıyla, beraberlik teklifinin kendisine değil hakeme iletilmesini ister. Genç adam, kazanmak için o kadar isteklidir ki beraberlik teklifini kabul ettikten sonra bile kazanç arayan hırslı bakışlarını satranç tahtasından ayıramaz.

Fromm, ikinci oyunda İngiliz açılışı oynayacağını, Liebskind'in bu açılıшта kendisini hiç yenemediğini söyleyince danışmanları onu uyarır; Liebskind artık 'Klasik İngiliz açılışı' oynamaktadır ve oyun Liebskind'in en sevdiği savunma olan 'Tartakower'e dönüşecektir. Fromm, bu durumda büyük rok yapıp güçlü bir şahkanadı atağı başlatmayı planlamaktadır. Ancak işler beklediği gibi gitmez ve oyunu kaybeder. (Fromm: 0 - Liebskind: 1)

İkinci oyunu kazanan Liebskind de sonraki oyunda İngiliz açılışı oynamaya karar verir. Danışmanları Fromm'un bu açılıştaki bütün varyantları bildiğini söyleyerek onu uyarırlarsa da Liebskind, alacağı bir galibiyetle rakibini moral açısından çökertmeye kararlıdır. Ancak üçüncü oyunu Fromm kazanacaktır. (Fromm: 1 - Liebskind: 1)

Fromm, dördüncü oyun için danışmanlarıyla önemli bir ev hazırlığı yapsa da Liebskind doğru hamleleri bularak oyunu beraberlikle bitirmeyi başarır. Bunun üzerine, delegasyonunun gizlice dinlenildiğinden artık şüphesi kalmayan Fromm, kampını daha emin olduğunu düşündüğü başka bir yere taşır.

Beşinci oyunu zaman sıkışması nedeniyle kaybeden Liebskind (Fromm: 2 - Liebskind: 1), rakibinin maçlara zamanında gelmemesinin konsantrasyonunu bozduğunu ileri sürerek bu durumu protesto eder. Sovyet delegasyonunun resmi başvurusu üzerine, Fromm'un bu tavırlarının sürmesi ve Sovyetlerin çekilmesi halinde, şampiyonanın iptal edileceği kararı alınır. Bu tehdit, Fromm'u, bundan sonraki maçlara zamanında gelmek zorunda bırakır.

Buna karşın psikolojik savaş sürecektir. Altıncı oyunda izleyiciler arasına gizli bir silah olarak bir parapsikolog yerleştirilerek Fromm'un zorunlu matı görememesine tanıklık eden Sovyetler'e, karşı taraf salona hemen Hintli bir büyücü getirerek karşılık verince, iki taraf, gizli güçlere sahip olduğunu ileri süren bu tuhaf görünüşlü iki adamın salondan çıkarılması konusunda anlaşır. Buna karşın olaydan fazlasıyla etkilenen Fromm oyunu kaybedecektir. (Fromm: 2 - Liebskind: 2) Fromm, altıncı oyunu kaybetmesine karşın, Liebskind'in heyecandan masada unuttuğu 'uğurlu kalem'i ele geçirmesiyle teselli bulacak, bu kalem onu geçmiş günlere götürecektir: Fromm on yaşındayken, Liebskind, yaşadığı kente gelmiş, burada yapılan şampiyonayı kazanmış, ardından kulübün en güçlü oyuncularına karşı bir simultane vermiş ve bir tek Fromm'a kaybetmiştir. Liebskind kendi isteğiyle bir rövanş maçı yapmış ve elbette bu kez genç Fromm'u kolayca yenmiştir. Fromm, son bir oyun öneren Liebskind'den, oynamak yerine kendisine sırlarını anlatmasını istemiş, Liebskind, ona iki saat süren ve asla

Şampiyonanın ilk hamlesini yapan Liebskind (Michel Piccoli), rakibini daha uzun süre bekleyecektir

İngiliz açılışıyla kazanç hayali kuran Fromm, heyecandan (!) hem tahtanın yanlış tutulduğunu hem de siyah şah ve vezirin ters karelerde durduğunu fark etmemiştir

unutamayacağı bir satranç dersi vermiştir. Hayır, Fromm bu kalemi ona geri vermeyecek, onun yerine Liebskind'e altın bir kalem hediye edecektir. Hediye kabul eden Liebskind'in bu altın kalem ile birlikteliği çok kısa sürecek, kaybettiği yedinci oyunun notasyon kağıdını imzaladıktan sonra onu Fromm'a iade edecektir. (Fromm: 3 - Liebskind: 2)

Skorda geriye düşen Liebskind, sağlığını tehlikeye atarak yeniden sigaraya başlar ve sekizinci oyunu unutulmaz bir kombinezonla kazanır. (Fromm: 3 - Liebskind: 3)

Dokuzuncu oyunda aynı performansı gösteremeyen Liebskind, kendini kaybedilmiş bir oyun sonunun içinde bulur. (Fromm: 4 - Liebskind: 3)

Onuncu oyun 41. hamlede ajurne edilir. Gizli hamlesini yazarak notasyon kağıdını

zarfa koyan Liebskind'in ne kadar hasta olduğunu artık Fromm bile görmektedir. Liebskind, doktoru Anton Heller dışında bir kardiyologun kendisine bakmasına izin vermemektedir. Fromm, devam eden oyunu yorgun Liebskind'e karşı kazanarak ipi göğüslemek üzere olduğunu gösterir. (Fromm: 5 - Liebskind: 3)

Sovyet delegasyonu bu kritik aşamada iki kuvvetli hamle yapar: Bir taraftan Dr. Anton Heller getirilerek Liebskind'in tedavisine başlanırken diğer taraftan Fromm'un karısı ile buluşmasına izin verilerek karşı tarafın şampiyonadaki erteleme hakkını kullanması sağlanır. Böylece Liebskind'in iyileşmesi için zaman kazanılır. Liebskind, hastalığının ağırlığına karşın tedavi süresince kazanmaktan başka bir şey düşünmez: Bir şey bulmalıdır, eski bir varyant, 'unutulmuş bir inci' ...

Eski ve yeni dünya satranç şampiyonları arasındaki son oyun

Sonunda aradığını bulan Liebskind, on birinci oyunu Ponziani sürprizi ile kazanır. (Fromm: 5 - Liebskind: 4) Ancak sağlığı çok kötüdür, bir sonraki maça çıkması onun için ölümcül bir risk taşımaktadır. Liebskind, oynamayı ve kazanmayı o kadar çok istemektedir ki karısı 'Huzur içinde ölmesine izin verelim.' diyerek ilaç desteği ile maça çıkmasına onay verir.

On ikinci oyunda Liebskind, çok gerilimli bir maçı kazanarak skoru dengeler. (Fromm: 5 - Liebskind: 5) Seyirci onu ayakta alkışlamakta, gazetecilerin flaşları ardı ardına patlamaktadır artık. Ancak ayakta bile duramayacak hale gelen Liebskind derhal hastaneye kaldırılır.

Fromm, son iki yenilgiyle sarsılmıştır. Dünya satranç şampiyonluğu şansı elinden kayıp gitmekte midir? İşte tam bu noktada, şampiyona hakemi Liebskind'in maçtan çekildiğini bildirir! Şampiyona heyeti, neşesiz ve donuk bir tavırla, Fromm'u yeni dünya satranç şampiyonu olarak kutlar, eline kazananın hak edeceği para dolu zarf tutuşturulur. Düşlediği o unvana hiç beklemediği bir anda kavuşan Fromm'un kendisi de içinde bir coşku ya da sevinç hissetmemektedir. Diğer taraftan hastalıklı kuşukları da hala dinmemiştir: "Böyle olacağını biliyordum. Onu öldürerek yenmeme engel oldular!"

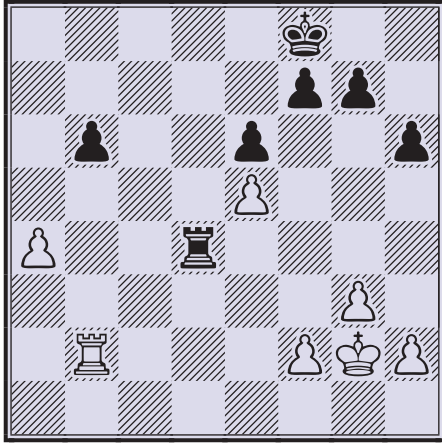
Yoğun bakıma kaldırılan Liebskind için yapılabilecek pek bir şey kalmamıştır. Doktorunun ölümünü görmesini istemeyen Liebskind'in ısrarı ile Dr. Anton Heller, ailesinin bulunduğu İsrail'e gitmek için Batı Bloğu'na iltica eder. Karışık duygular yaşayan Fromm, içindeki dürtüye dayanamaz ve ölüm döşegindeki Liebskind'in ziyaretine gider. Liebskind onu gülümseyerek karşılar: "Seni bekliyordum!" sonra "Hamle sırası sende!" diyerek onu son bir oyuna davet eder. Eski ve yeni dünya satranç şampiyonları birbirlerine sakince hamlelerini söylerler. Geri plandan Liebskind'in kalp atışlarından haberdar eden cihazın sesi gelmektedir, kamera yavaşça geriye doğru çekilir, oyuncuların hamleleri giderek daha zor duyulmaya başlar, Liebskind'in kalp atışlarını duyuran cihaz birden susar, yaylı çalgılar hüznü bir melodiye başlar ve kendimizi yeniden o siyah karenin içinde buluruz.

Tehlikeli Hamleler'de kamera izleyiciye

çok zengin satranç görüntüleri sunar. Sinema, oyunların bütün seyrini izleyiciye ulaştırma olanağından yoksun olmakla birlikte, film üstünde çalışılarak, izleyicinin ilk görüşte yakalayamayacağı bazı ayrıntıların elde edilebilmesi de sinemaya özgü bir olaktır:

Oyun 1: Liebskind - Fromm

1.e4 f6 2.e5 d5 3.d4 d6 4.f3 g4 5.e2 e6 ile başlayan oyunda diyagramdaki konum oluşur.

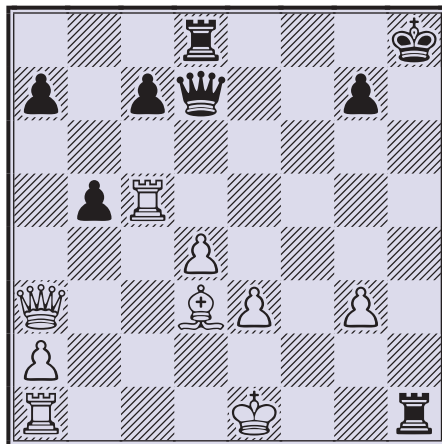

Beyaz hamlededir.

34.fxb6 fxa4 35.fb8+ 1/2-1/2

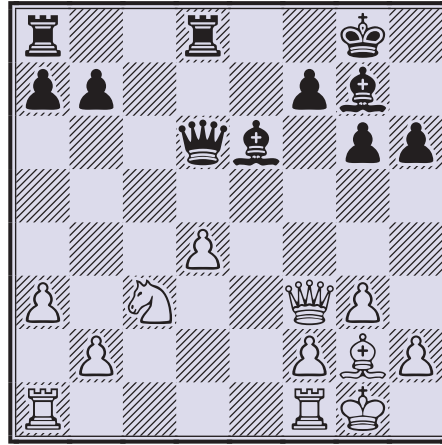
Oyun 2: Fromm - Liebskind

1.e4 e6 2.d3 d5 3.d4 f6 4.g5 e7 5.f3 h6 6.g4 0-0 7.e3 de4 ile başlayan oyunda Siyahın h1+ hamlesinden sonra Beyaz terk eder. Oysa konumda Beyaz üstünlüğünü sürdürme olanağına sahiptir.

Beyaz hamlededir.

Oyun 3: Liebskind - Fromm

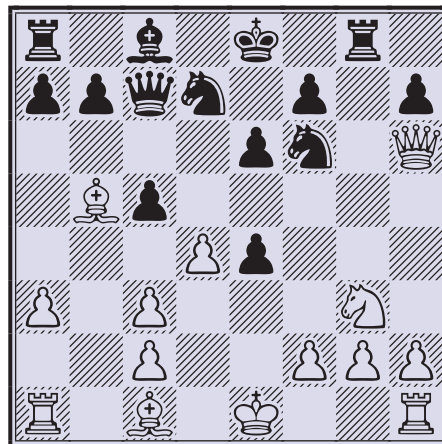
Siyah hamlededir.

1...f3xd4 2.fad1 f6b6 3.f3xb7 f3xb7 4.f3xb7 f3xd1 5.f3xd1 f3b8 6.f3d5 Filme Siyah kazanır. Oysa bu oyuna esin kaynağı olduğu anlaşılan, 1982 Fransa Şampiyonası'nda oynanan oyun beraberlikle bitmiştir:

Christophe Bernard - Nicolas Giffard

1.f3f3 c5 2.g3 g6 3.f3g2 f3g7 4.0-0 f3c6 5.c4 e6 6.e3 f3ge7 7.f3c3 0-0 8.a3 d5 9.cxd5 exd5 10.d4 cxd4 11.f3xd4 f3xd4 12.exd4 e6 13.f3g5 h6 14.f3xe7 f3xe7 15.f3xd5 f3d6 16.f3f3 f3fd8 17.f3c2 f3xd4 18.f3ad1 f3b6 19.f3xb7 f3xb7 20.f3xb7 f3xd1 21.f3xd1 f3b8 22.f3d5 f3xd5 23.f3xd5 f3xb2 24.f3b5 a5 25.f3d6 a4 26.f3c4 f3c2 27.f3b6 f3f8 28.f3xa4 f3xa3 29.f3d8+ f3g7 30.f3d3 f3b4 31.f3b3 f3e1 32.f4 h5 33.f3b2 f3c1 34.f3g2 h4 35.f3e2 hxg3 36.hxg3 f3a5 37.f3b2 f3b6 38.f3d3 f3g1+ 39.f3h2 f3d1 1/2-1/2

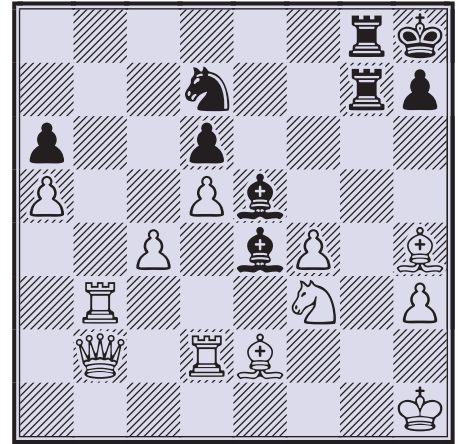
Oyun 4: Fromm - Liebskind

Siyah hamlededir.

1...f3g6 Oyun bu hamleden sonra beraberlikle sonlanır. Oysa filmde önceki dönemde benzer varyantın oynandığı iki oyundan birini Beyaz (Bloch - Huss, 1970) diğerini Siyah (Levy - Spiridonov, 1972) kazanmıştır.

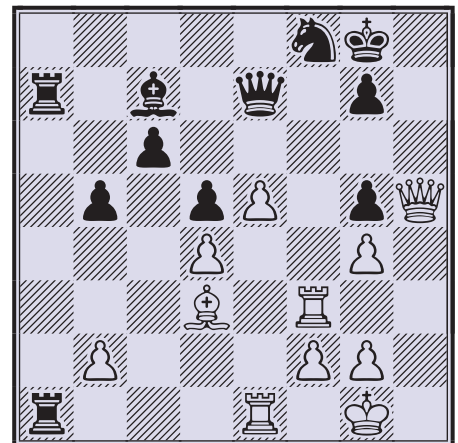
Oyun 5: Liebskind - Fromm

Beyaz hamlededir.

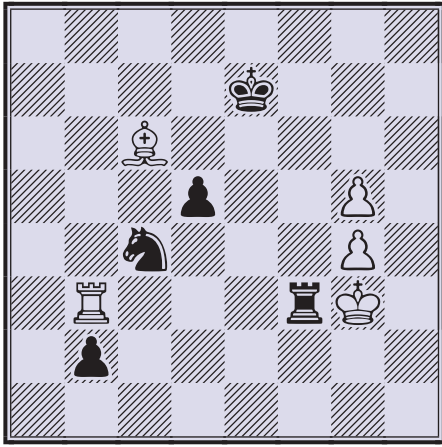
Bu konumda hem 1...f3g1+ 2.f3h2 f3g2# hem de veziri tehdit altında olan ve bayrağı düşmek üzereyken şahını tutan Beyaz oyunu terk eder. Oysa 1.f3c1, 1.f3xe5, 1.f3f2 gibi çok sayıda hamle ile konum Beyaza kazanç görünmektedir.

Oyun 6: Fromm - Liebskind

Beyaz hamlededir.

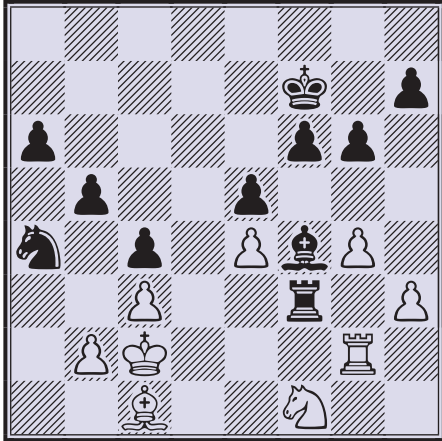
Bu konumda 1.f3xa1 oynayan Beyaz 7 hamlede matı kaçırmıştır: 1.f3xf8+ f3xf8 2.f3h8+ f3f7 3.f3g6+ f3e6 4.f3g8+ f3d7 5.f3f5+ f3e6 6.f3xe6+ f3d8 7.f3d7#

Beyaz hamlededir.

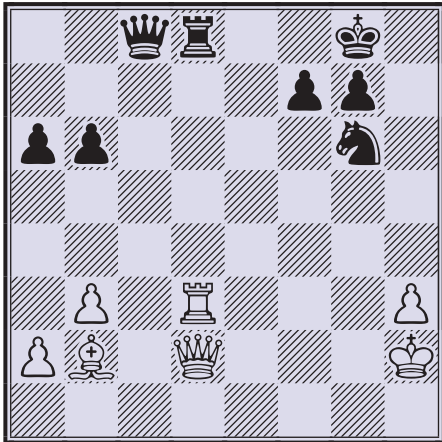
1.♔xf3 [1.♔xf3 b1♖+...] ...♘d2+ Siyahın vezir çıkmasını engelleyemeyen Beyaz, oyunu terk edecektir.

Oyun 7: Liebskind - Fromm

Hamlede olan Beyaz oyunu terk eder.

Oyun 8: Fromm - Liebskind

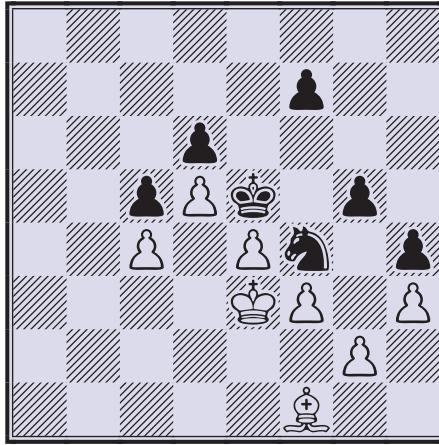

Siyah hamlededir.

Siyahların beraberlik teklifini reddeden Fromm, kısa süre sonra büyük bir hezimet yaşayacaktır.

1...♖xh3+!! 2.♔xh3 [2.♖xh3 ♖xd2+ 3.♔g1 ♖xb2+] 2...♖xd3+ 3.♖xd3 ♘f4+ ve Beyaz oyunu terk eder.

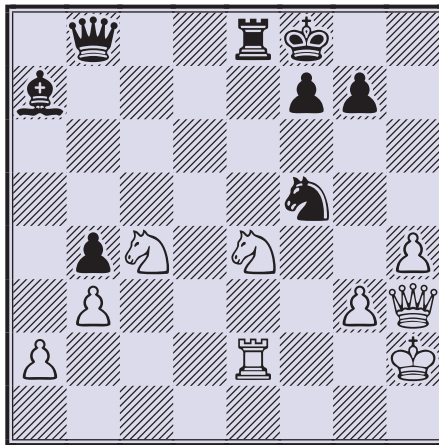
Oyun 9: Liebskind - Fromm

Siyah hamlededir.

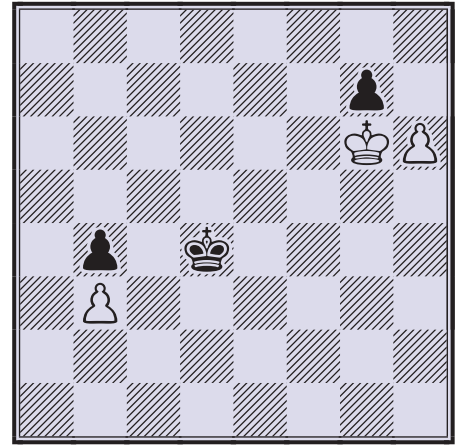
Oyun sonunda Beyazın kötü filine karşılık iyi konuma yerleşmiş bir atı olan Fromm 1...f6 oynar ve ümitsiz konumdaki Beyaz oyunu terk eder.

Oyun 10: Fromm - Liebskind

Siyah hamlededir.

Siyah 1...♘d4 oynamayı tercih etmiş ve kayıp bir oyun sonuna girmiştir:

Beyaz hamlededir.

1.♔xg7 [Beyaz 1.hxg7 ♔c3 2.g8♖ de oynayabilirdi] 1...♔c3 2.h7 Siyah terk eder.

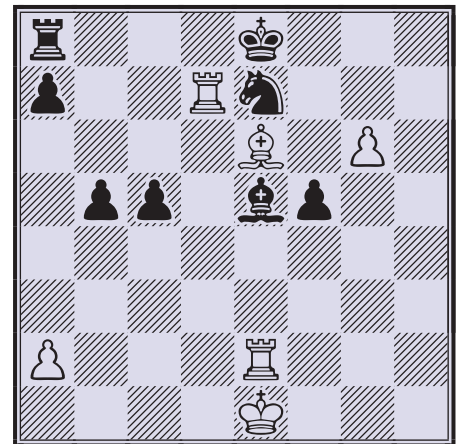
Aynı devam yolunun seçildiği, bu oyuna esin kaynağı olduğu anlaşılan 1982 Fransa Şampiyonası'nda oynanan oyunda da Beyaz kazanmıştır:

Nicolas Giffard - Farrokh Azadharf

50.♖h3 ♘d4 51.♖e3 ♖c7 52.♖f1 ♘f5 53.♖xf5 ♔xe3 54.♘xe3 ♖e5 55.♘g5 ♖xf5 56.♘xf5 ♖e2+ 57.♔h3 ♖a2 58.♔g4 g6 59.♘d4 ♖f2 60.♘f3 ♔g7 61.♔f4 f5 62.♔e3 ♖b2 63.♔e5 ♖b1 64.♘d3 ♖g1 65.♘xb4 ♖xg3+ 66.♘f3 ♖g4 67.♘d3 ♖e4+ 68.♔d2 ♔f6 69.b4 f4 70.b5 ♔f5 71.♔c3 ♖e8 72.♘de5 ♖b8 73.♔c4 1-0

Oyun 11: Liebskind - Fromm

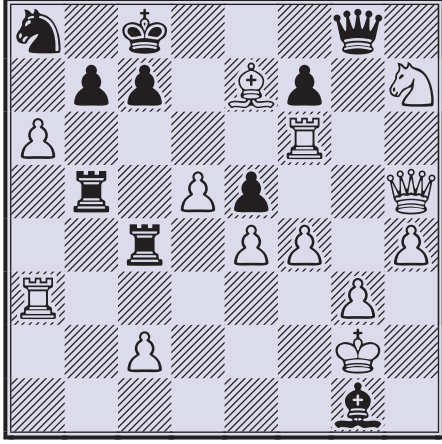
Şampiyonun 1.e4 e5 2.♘f3 ♘c6 3.c3 d5 4.♖a4 sürprizi ile başladığı oyun ona galibiyet getirecektir:

Beyaz hamlededir.

Siyah 1.♖xe7+ hamlesinden sonra oyunu terk eder.

Oyun 12: Fromm - Liebskind

Siyah hamlededir.

Şampiyonanın bu oyununda gerilim doruğa ulaşır. 1...♖xc2+ 2.♔h1 ♖b1 3.♖f5+ ♔b8 4.a7+ ♔xa7# Liebskind "Mat!" diye haykırır. Durum şimdi 5-5 olmuş, son iki oyunu kazanan Liebskind coşmuş, Fromm ise adeta çökmüştür.

Resmi olmayan son oyun: Fromm - Liebskind

Hasta yatağında yatan Liebskind, kendisini ziyarete gelen yeni Dünya Şampiyonu ile taşların kullanılmadığı, oyuncuların birbirine hamlelerini şefkatle fısıldadığı son bir oyun oynar:

1.e4 e6 2.d4 d5 3.e5 c5 4.c3 ♘c6 5.♗f3 ♖b6 6.♗e2 cxd4 7.cxd4 ♘h6 8.♗c3 ♗f5 9.♗a4 ♗b4+ 10.♗d2 ♖a5 11.♗c3 b5 12.a3 ♗xc3+ 13.♗xc3 b4 14.axb4 ♖xb4 Ve oyunun bu noktasında perde iner.

Tehlikeli Hamleler'i hem sinemaseverler hem de satrançseverler mutlaka izlemelidir. Filmin 1985 yılında 'En İyi Yabancı Film Oskarı' alması bu tavsiyenin ne denli yerinde olduğunun bir kanıtı olarak gösterilebilir.

Filmin, henüz soğuk savaş sürerken ve soğuk savaş sırasında nispeten tarafsız kalabilmiş İsviçre tarafından yapılmış olması çok önemlidir. Bu durum, filmin yönetmine, dünyanın bu iki büyük kutbuna nesnel bakabilme ve her iki tarafın hatalarını bütün çıplaklığıyla göz önüne serebilme olanağı

sunmuştur.

Filmin yönetmeni, aynı zamanda senaryo yazarı olan Richard Dembo'nun dönemin politik koşulları kadar satranç dünyasını da yakından tanıdığını duyumsamak mümkündür. Filmde konu edilen, soğuk savaş taraflarının gerçek anlamda saf tuttuğu bu mücadelede, geçmişte dünya satranç şampiyonalarında yaşanmış pek çok olayla benzerlik kurulabilir. Fischer-Spassky, 1972, Korchnoi-Karpov, 1978 ve 1981 unvan maçlarından pek çok tanınmış sahne filmde yer almaktadır. Fromm'un sürekli şartları zorlaması ve hırçınlığı, satrançta Sovyet egemenliğine karşı bir şövalye gibi ortaya çıkan Batı Bloğu'nun harika çocuğu Fischer'in tavırları ile de benzerlik göstermektedir. Korchnoi, eşini ve çocuğunu geride bırakma pahasına gerçekten Sovyetler'den kaçmış ve Karpov'a karşı unvan için mücadele etmiştir. Korchnoi-Karpov, 1978 maçında da bir parapsikolog yardımıyla maç sonucuna etki etmeye çalışılmıştır. Filmde, oyuncuların yeterince zamanları olmasına karşın çok hızlı oynamaları, kayıp olduğu aşikâr konumlarda oyunu sürdürmeleri, beraberlikle sonuçlanan oyun sayısının çok az olması, galibiyetlerin genelde Siyah taşlarla alınması, yenilenin şahını ters çevirmesi gibi gerçek ustalarda görmeye alışık olmadığımız ve beklemediğimiz bazı sahneler olmasına karşın bu öğeler filmin, özellikle satranç bilgisi kısıtlı olan izleyiciler tarafından, izlenmesini kolaylaştırmakta ve filme renk katmaktadır.

Filmin yazılarında, yer verilen satranç oyunlarının Nicolas Giffard tarafından oluşturulduğu belirtilmiştir. Kısa bir araştırmayla, Nicolas Giffard'ın halen 2317 Elo puanına sahip bir uluslararası usta olarak aktif satranç oynamayı sürdürdüğünü öğreniyorum. Giffard'ın, filmin yapımından kısa süre önce, 1982'de, Fransa Şampiyonu olmasının, film ekibinde satranç danışmanı olarak yer almasında önemli katkısı olduğunu varsayabiliriz. Yakın zamanda kazandığı bu şampiyonada oynadığı bazı oyunları da kullanan Giffard'ın, filmde kullanılan konumları genelde mantıklı düzenlemiş olmasına rağmen, bazılarında, dikkat edildiğinde farkına varılabilecek küçük hatalar yaptığı görülmektedir. Ufak tefek hataları, ayrıntıları

gözden kaçırın Giffard, kim bilir bu filmin bu kadar ayrıntılı inceleneceğini belki de hiç düşünmemiştii.

Tehlikeli Hamleler'in satrancı gerçekten olması gereken bir noktaya koyabilen bir film olduğunu söyleyebiliriz: Satranç 64 kare üstünde oynanır, onu bu alanın dışına taşımamanın, gündelik politikanın bir elemanı haline getirmenin bir anlamı yoktur. Bir ideolojinin egemen olduğu bir bölgede yaşayan bir oyuncunun başarısı ya da başarısızlığı o ideolojinin başarısı ya da başarısızlığı olarak gösterilemez. Satranç oyuncusu, insan olarak, ideolojilerin belirlenmiş kalıplarını aşan bir erdeme sahiptir. Ne kadar yönlendirilmek istense de satranççı satrancı kendisi için oynar. Gündelik yaşamda insana başkaları tarafından bağışlanan unvanlar toplumun geneli tarafından kolayca benimsense de satrançta emek verilmeden, hak edilmeden alınan unvanın pek değeri yoktur. Satranç, dünyaya bakışları ne kadar farklı olsa da, insanları başka pek çok sporun, oyunun veya sanatın yapamayacağı oranda yakınlaştırır. Lienskind'i ancak Fromm anlayabilir, Fromm ise, Liebskind'in olmadığı bir dünyada artık yapayalnızdır.

Filmin yönetmeni Richard Dembo'nun, Tehlikeli Hamleler'den uzun süre sonra, 2003'te, bu filmin çekilişini konu alan bir belgesel filmin yapımcılığını üstlendiğini ve bu eserde o dönemde yaşadıklarını anlattığını, bundan bir yıl sonra da bu dünyadan ayrıldığını yine yaptığım araştırmalar sonucu öğreniyorum. Liebskind'in kalbi durduğu anda hissettiğim hüznü yeniden kaplıyor içimi. Artık soğuk savaş yok, belki dünya şampiyonaları da eskisi kadar tat vermiyor. Belki... Belki bunlardan dolayı, Richard Dembo'nun geride bıraktığı bu harika film hakkında daha çok bilgi edinebilmek için 'La diagonale du fou: interviews' belgeselinin peşine düşüyorum.

Kaynaklar

- 1- <http://www.imdb.com/title/tt0087144/> (Ulaşım tarihi: 1.1.2011)
- 2- <http://www.imdb.com/title/tt0289692/> (Ulaşım tarihi: 1.1.2011)
- 3- Chess in the Movies, Bob Basalla, Thinkers' Press Wonderworks, 2005.
- 4- <http://heritagechecsfr.free.fr/1982.htm> (Ulaşım tarihi: 1.1.2011)